

Punëtori për Rregullativën në Ndërmarrjet Publike në Ekonominë e Tregut

Roli i rregullativës në adresimin e çështjeve dhe sfidave për Sektorin e Energjisë

14-16 Prill 2008
Pristinë, Kosovë

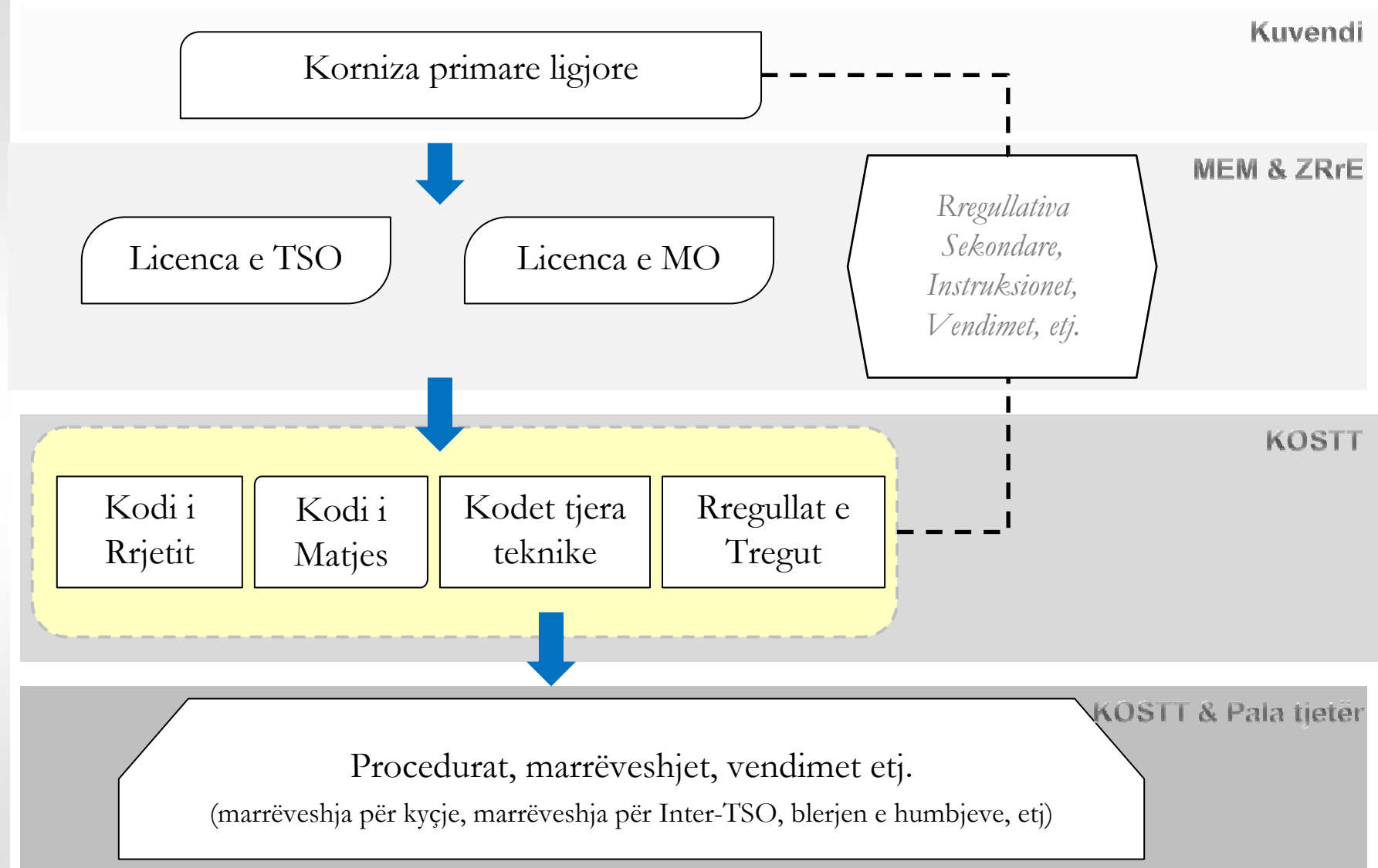
Përmbajtja

Korniza rregullative

- Sfidat
  - Tarifat
    - Reflektimi i humbjeve teknike në të hyrat vjetore
    - Investimet në rrjetin transmetues
    - Përëmirsim cilësor në furnizimin me energji elektrike
    - Shërbimet ndihmëse
    - CAPEX-i
  - Qasja e palës së tretë (QPT)
  - Vendosija e tregut të hapur të energjisë elektrike

Korniza rregulative

- Tarifat e Energjisë Elektrike
  - Zvoglimi i humbjeve teknike/Investimet në Rrjetin Transmetues
    - Reflektim pozitiv në tarifa
    - Përëmirsim cilësor në furnizimin me energji elektrike
  - Shërbimet Ndihmëse
  - Capex (Shpenzimet Kapitale)

- Tregu i Energjisë Elektrike dhe implementimi i tij
  - Vendosja e tregut të hapur të energjisë elektrike
    - Plotësimi i obligimeve nga legjislacioni Evropian për Energji Elektrike
    - Promovimi i konkurrencës (ngritja e likuiditetit në transaksionet tregëtare)
    - Furnizimi i vazhdueshëm i konsumatorëve me energji elektrike

- Siguria e Qasjes transparente të Palës së Tretë
  - Implementimi i Kodeve Teknike që kanë të bëjnë me QPT
  - Mos-abuzimi me poziten monopoluese
  - Promovimi i konkurrencës dhe Përfitimi për konsumatorët
  - Jo-diskriminuese, nxitese dhe kosto-reflektuese

Reflektimi i humbjeve teknike në të hyrat vjetore

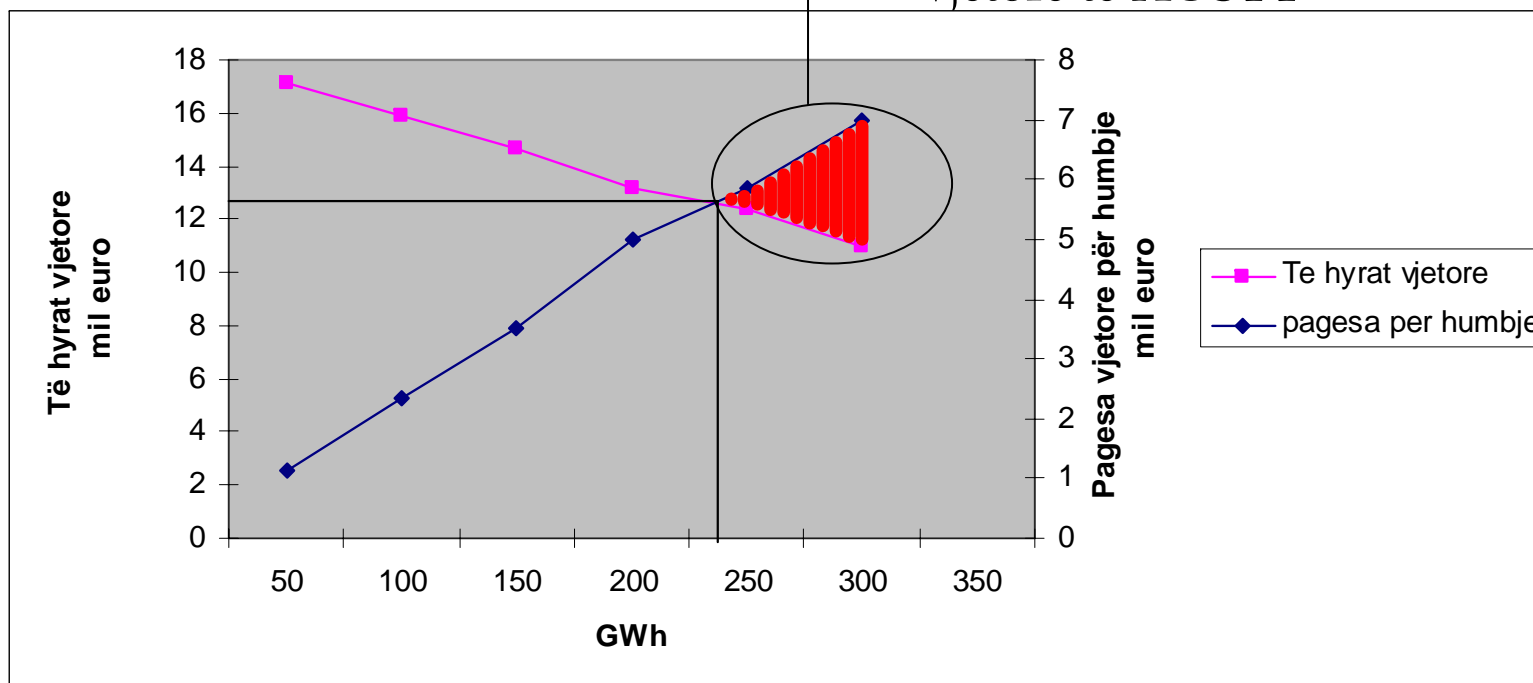
Gjendja momentale (viti 2007):

Humbjet vjetore = 208 GWh

Të hyrat vjetore = 13.19 mil €

Pagesa vjetore për humbje = 5.1 mil €

Rritja e humbjeve teknike reflektim negativ në të hyrat vjetore të KOSTT

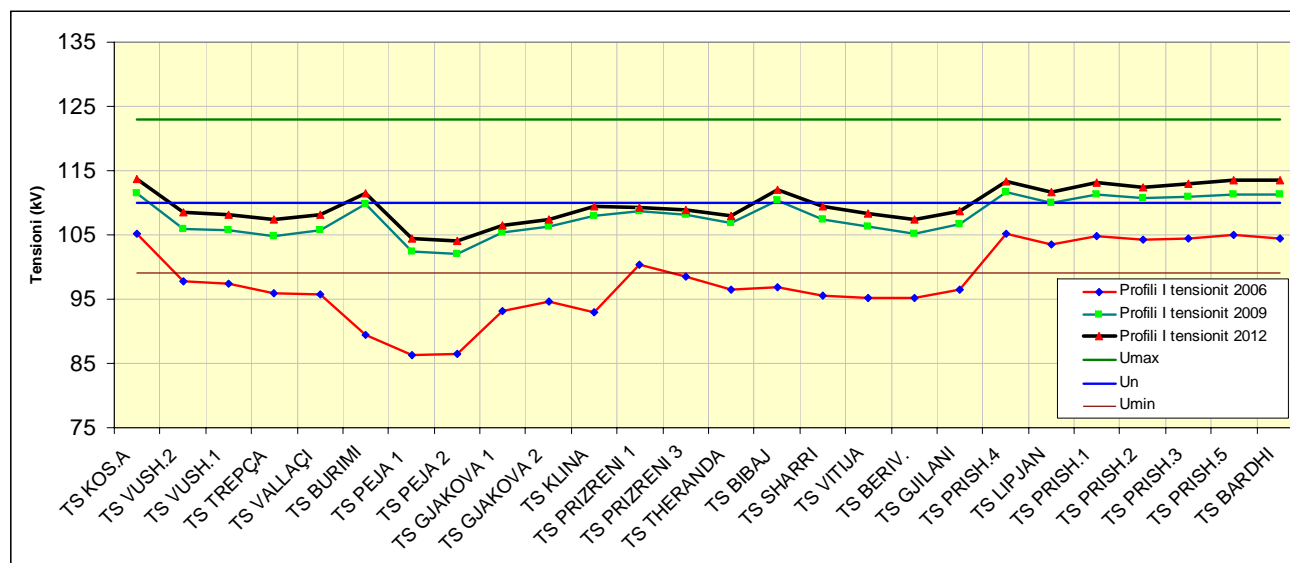

Përmirësim cilësor në furnizimin me energji elektrike

Ngritja e kualitetit pas implementimit të projekteve investive

- Peja III, Ferizaj II
- Linja Kosovë - Shqipëri (400kV)
- Zhvillimi i rrjetës 110kV

Plotësimi i kërkesave nga:

Kodi i Rrjetit

- a) Kodi I Balancit - pika 3.4.2 (Kufijtë e tensionit)
- b) Kodi Operativ - pika 5.5.3 (Stabiliteti dhe mbingarkesa)
- c) Kodi i Planifikimit – pika 4 (Standardet dhe kriteret e planifikimit te tensionit)

Kodi i Standardeve Elektrike

- **Rregullimi Primar i Frekuencës**
  - shërbim obligativ i cili sigurohet nga Gjenerimi pa pagesë
- **Rregullimi Sekondar i Frekuencës**
  - shërbim obligativ i cili sigurohet nga gjeneratorët vendas ose blehet nga operatorët fqinjë me pagesë (aktualisht nga EPS-i).

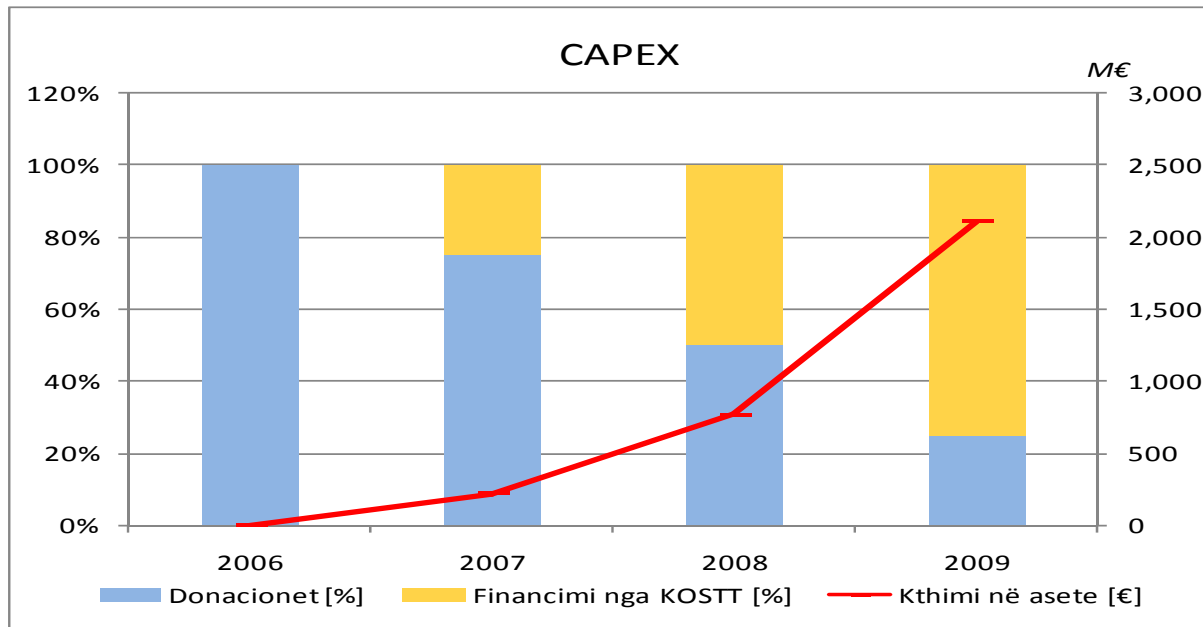
Sfida - të sigurohen shërbime ndihmëse efëiente afatgjatë

- **Rregullimi Terciar i Frekuencës**
  - sigurohet me redukime - Plani ABC.

Sfida - të sigurohet rezerva terciare.

Investimet Kapitale

- Në periudhën fillestare CAPEX-i planifikohet të donohet dhe të vetë-financohet pjesërisht, me rritje graduale të vetë-financimit
- Është në interes të KOSTT që projektet t'i financoj përmes kredive të buta (soft loan) për infrastrukturë – reflektimi në tarifë
  - Zgjerimin e bazës së aseteve dhe realizimin e kthimit në ekuitet (parimet e Metodologjisë Tarifore)
  - Operoj dhe mendoj komercialisht

* Kthimi në asete i paraqitur në diagram (lakorja e kuqe) është marrë nga shqyrtimi i parë i çmimit

Qasja e palës së tretë (QPT)

KOSTT ka për obligim që të ofroj dhe garantoj qasje transparente dhe jodiskriminuese të palës së tretë

- *Neni 25 i Ligjit mbi Energjinë Elektrike – në përputhje me Traktatin e KE (Neni 20 i Direktivës 2003/54/EC), Kodi i Rrjetit – (Kodi i Kyçjes)*

QPT (për kyqje në rrjet dhe për shfrytëzim të sistemit) është e rregulluar

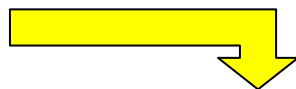
- Metodologjia tarifore për kyqje është në shqyrtim e sipër
  - Qëllimi është të vendoset një mekanizëm jo-diskriminues, i drejtë dhe me elemente nxitëse
  - Drafti i përpiluar parasheh aplikimin e metodologjisë së thellë (deep), e cila mban TUoS në nivel më të ulët
    - » Ndryshimet në kosto në lokacione të ndryshme bëhet me taksa kyçëse të thella derisa kostoja e shfrytëzimit të rrjetit është e njejtë në çdo pikë
- Metodologjia tarifore për shfrytëzim të sistemit është aprovuar (TUoS)
  - Të hyrat e lejuara (periudha 3 vjeçare e kontrollit të çmimit)
  - Kosto-reflektuese dhe të përballueshme

Vendosja e tregut të hapur të energjisë elektrike

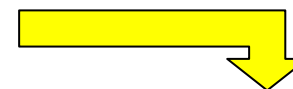
Dizajni dhe Rregullat përkatëse të Tregut të përpiluara nga ZRrE

- Net-pool model
- Kontrata bilaterale
- Tregu Day-ahead
- Mekanizmi Balancues
- CAC (Capacity Availability Certificate)

Dizajni dhe Rregullat e Tregut të modifikuara nga KOSTT

- Kontrata bilaterale
- Mekanizmi Balancues
- CAC

Dizajni dhe Rregullat Tranzitore të Tregut

- Kontrata bilaterale

Gradualisht në 4 faza të arrihet deri te aplikimi i Rregullave të plota të Tregut

Falemnderit për vëmendje

Operator Sistemi, Transmisioni dhe Tregu - KOSTT sh.a.

Rr. Iljaz Kodra pn

10 000 Prishtinë, Kosovë

Tel: +381(0) 38 501 601 5

Fax:+381(0)38 500 201

email: info@kostt.com

Web: www.kostt.com